

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI¹⁾**

z dnia 2009 r.

**w sprawie wartości klimatycznego bilansu wodnego dla poszczególnych
gatunków roślin uprawnych i gleb**

Na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 150, poz. 1249, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. Określa się wartości klimatycznego bilansu wodnego dla poszczególnych gatunków roślin uprawnych i gleb, stanowiące załącznik do rozporządzenia.

§ 2. Traci moc rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 maja 2007 r. w sprawie wartości klimatycznego bilansu wodnego dla poszczególnych gatunków roślin uprawnych i gleb (Dz. U. Nr 90, poz. 601).

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

1) Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi kieruje działem administracji rządowej – rolnictwo, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. Nr 216, poz. 1599).
2) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 120, poz. 825 i Nr 157, poz. 1119, z 2007 r. Nr 49, poz. 328, z 2008 r. Nr 145, poz. 918 oraz z 2009 r. Nr 18, poz. 97.

Załącznik
do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi
z dnia2009 r. (poz. ...)

Wartości klimatycznego bilansu wodnego dla poszczególnych gatunków roślin uprawnych i gleb, wyrażone w mm*

Uprawa	O K R E S																			
	kwiecień-maj				maj-czerwiec				czerwiec-lipiec				lipiec-sierpień				sierpień-wrzesień			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
KATEGORIA GLEBY																				
Zboża ozime	-140	-160	-190	-220	-170	-190	-230	-260	-210	-240	-270	-290	x	x	x	x	x	x	x	x
Zboża jare	-140	-150	-180	-200	-140	-160	-190	-210	-210	-230	-260	-280	x	x	x	x	x	x	x	x
Kukurydza na ziarno	-	x	x	x	-	-230	-270	-290	-	-230	-270	-300	-	-220	-270	-300	-	x	x	x
Kukurydza na kiszonkę	-	x	x	x	-	-210	-260	-280	-	-260	-320	-340	-	-190	-230	-240	x	x	x	x
Rzepak i rzepik	-	-210	-260	-270	-	-170	-220	-250	-	x	x	x	-	x	x	x	-	-160	-210	-240
Ziemniak	x	x	x	x	-230	-250	-280	-300	-210	-230	-260	-280	-150	-160	-180	-200	x	x	x	x
Burak cukrowy	-	-240	-270	-290	-	-240	-270	-290	-	-220	-250	-270	-	-200	-220	-240	-	-160	-180	-200
Chmiel	x	x	x	x	-220	-240	-270	-300	-200	-220	-250	-270	-180	-200	-230	-250	x	x	x	x
Tytoń	x	x	x	x	-180	-190	-210	-230	-190	-200	-220	-230	-190	-200	-220	-230	x	x	x	x
Warzywa gruntowe	x	x	x	x	-180	-190	-220	-240	-200	-220	-250	-280	-190	-200	-230	-250	x	x	x	x
Drzewa i krzewy owocowe	-120	-170	-210	-220	-150	-220	-270	-280	-210	-230	-270	-300	-210	-230	-270	-300	x	x	x	x
Truskawki	-140	-150	-180	-200	-180	-190	-220	-250	-200	-220	-250	-280	x	x	x	x	x	x	x	x
Rośliny strączkowe	x	x	x	x	-160	-180	-220	-250	-200	-220	-250	-280	-120	-160	-200	-210	x	x	x	x

* Wartości klimatycznego bilansu wodnego dla wszystkich województw są jednakowe

- Na oznaczonej kategorii gleby uprawa nie jest wskazana

x Brak spadków plonów z powodu suszy w analizowanym okresie

Wyjaśnienia dotyczące kategorii gleb:

Zróźnicowanie przestrzenne pokrywy glebowej w Polsce według kategorii glebowych o różnej podatności na suszę - gleby bardzo lekkie (bardzo podatne), gleby lekkie (podatne), średnie (średnio podatne), ciężkie (mało podatne).

Kategorie gleb:

I - Bardzo lekka , grupa granulometryczna	-	piasek luźny - pl piasek luźny pylasty - plp piasek słabo gliniasty - ps piasek słabo gliniasty pylasty - psp
II - Lekka , grupa granulometryczna	-	piasek gliniasty lekki - pgl piasek gliniasty lekki pylasty - pglp piasek gliniasty mocny - pgm piasek słabo gliniasty mocny pylasty - pgmp
III - Średnia , grupa granulometryczna	-	glina lekka - gl glina lekka pylasta - glp pył gliniasty - pług pył zwykły - plz pył piaszczysty - plp
IV - Ciężka , grupa granulometryczna	-	glina średnia - gs glina średnia pylasta - gsp glina ciężka - gc glina ciężka pylasta - gcp pył ilasty - pli ił - i ił pylasty - ip

Kategorie gleb ustala się w oparciu o skład granulometryczny profilu glebowego, według powyższych kryteriów podziału, na podstawie cyfrowych map glebowo-rolniczych przedstawiających przestrzenne zróźnicowanie siedlisk glebowych i ich pojemności wodnej.

Uzasadnienie

Wydanie nowego rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie wartości klimatycznego bilansu wodnego dla poszczególnych gatunków roślin uprawnych i gleb wynika z potrzeby dostosowania tych wartości do rzeczywistych poziomów jakie występują w ostatnich latach. Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 3 ust. 4 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 150, poz. 1249, z późn. zm.). Cytowany przepis zobowiązuje ministra właściwego do spraw rolnictwa do określenia wartości klimatycznego bilansu wodnego (KBW) dla poszczególnych gatunków roślin uprawnych i gleb, z podziałem na województwa. Wartości klimatycznego bilansu wodnego dla poszczególnych gatunków i grup roślin uprawnych oraz gleb są jednakowe dla wszystkich województw, dlatego nie zachodzi potrzeba wyznaczania tych wartości z podziałem na województwa.

O wystąpieniu suszy decyduje cały kompleks warunków meteorologicznych i glebowych. Warunki meteorologiczne powodujące suszę są określane za pomocą klimatycznego bilansu wodnego, który określa się jako różnicę pomiędzy opadem atmosferycznym mierzonym standardowo na stacjach meteorologicznych a ewapotranspiracją potencjalną. Opad atmosferyczny jest podstawowym elementem mierzonym na stacjach meteorologicznych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej (IMGW), natomiast wartość ewapotranspiracji potencjalnej oblicza się wykorzystując wzór Penmana. Wartość ewapotranspiracji potencjalnej można również wyznaczyć z wystarczającą precyzją korzystając ze wzorów uproszczonych, które uwzględniają podstawowe elementy meteorologiczne (temperatura powietrza, promieniowanie słoneczne, uśłonecznienie, zachmurzenie, wilgotność powietrza, niedosyt wilgotności, prędkość wiatru).

W ocenie występowania suszy, oprócz wartości klimatycznego bilansu wodnego, są brane pod uwagę właściwości retencyjne gleb, ustalone według kategorii agronomicznych, wydzielonych na podstawie map glebowo-rolniczych. Przestrzenne zróżnicowanie zdolności retencyjnych gleb jest, obok klimatycznego bilansu wodnego, czynnikiem decydującym o spełnieniu kryterium suszy na danym obszarze. W ten sposób uwzględnia się fakt silnego zróżnicowania podatności pokrywy glebowej Polski na skutki niedoboru wody, mierzonego wartościami klimatycznego bilansu wodnego - gleby lekkie są zdecydowanie mniej odporne na stres wodny od gleb średnich i ciężkich, co znajduje odzwierciedlenie

w zróżnicowaniu kryteriów suszy i progów klimatycznego bilansu wodnego dla poszczególnych kategorii agronomicznych gleb.

Od roku 2007, na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy w Puławach prowadzi monitoring suszy rolniczej w Polsce. Dla potrzeb monitoringu suszy rolniczej wyznaczono krytyczne wartości klimatycznego bilansu wodnego (KBW) dla gatunków i grup upraw, które zamieszczone zostały w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 maja 2007 r. w sprawie klimatycznego bilansu wodnego dla poszczególnych gatunków i grup roślin uprawnych oraz gleb (Dz. U. Nr 90, poz. 601). Wystąpienie progowych wartości KBW wymienionych w ww. rozporządzeniu powoduje przeciętnie 15% spadek plonów w danym roku w stosunku do wartości średnich wieloletnich w Polsce na skutek suszy. Wdrożony w 2007 roku system monitoringu suszy rolniczej umożliwia ocenę zagrożenia suszą rolniczą głównych upraw rolnych w oparciu o bieżące dane meteorologiczne oraz dane glebowe generowane na podstawie numerycznej mapy glebowo-rolniczej.

Po dwóch latach prowadzenia monitoringu suszy, w wyniku przeprowadzonych szczegółowych analiz oraz w oparciu o nowe dane z ostatnich lat o plonach, konieczne jest uaktualnienie wartości KBW, co umożliwi uzyskanie większej dokładności szacowania zagrożenia suszą.

W 2006 roku wystąpiła susza powodująca nienotowane dotychczas straty w plonach niektórych upraw, nawet o 30 % względem plonów średnich wieloletnich; zaś w 2008 roku dotkliwie ucierpiały zboża jare.

Należy również dodać, że w ostatnich latach, wiosną i wczesnym latem, wartości KBW wykazują wyraźną tendencję spadkową. Zbiega się to z okresem największego zapotrzebowania na wodę przez rośliny uprawne, a zwłaszcza przez zboża (sytuacja taka miała miejsce właśnie w 2008 roku).

Zaistniałe warunki meteorologiczne w ostatnich latach spowodowały zatem konieczność rozszerzenia okresu raportowania o dodatkowe okresy dla: kukurydzy, rzepaku i rzepiku, drzew i krzewów owocowych oraz roślin strączkowych, tj.:

- 1) dla kukurydzy na ziarno lub na kiszonkę określa się KBW dla okresu od 21 kwietnia do 10 września, a nie jak dotychczas od 21 maja do 10 września;
- 2) dla rzepaku i rzepiku określa się KBW dla okresu od 1 kwietnia do 30 września, a nie jak dotychczas od 21 kwietnia do 30 września;
- 3) dla drzew i krzewów owocowych określa się KBW dla okresu od 1 kwietnia do 10 września, a nie jak dotychczas od 21 maja do 10 września;

- 4) dla roślin strączkowych określa się KBW dla okresu od 21 kwietnia do 10 września, a nie jak dotychczas od 21 kwietnia do 10 sierpnia.

Ponadto, w przypadku określania wartości KBW dla kukurydzy, ze względu na różnice pomiędzy wymaganiami dotyczącymi uprawy kukurydzy na kiszonkę a uprawą kukurydzy na ziarno, określono wartości KBW dla poszczególnych kategorii uprawy kukurydzy, tj. dla kukurydzy na ziarno oraz dla kukurydzy na kiszonkę.

Projekt rozporządzenia nie jest ujęty w programie prac legislacyjnych Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Projektowane rozporządzenie nie zawiera norm technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597), dlatego nie podlega notyfikacji.

Stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414) projekt rozporządzenia został zamieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Projekt rozporządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Ocena Skutków Regulacji

1. Podmioty, na które oddziałuje projektowane rozporządzenie.

Projektowane rozporządzenie w sposób pośredni dotyczy producentów rolnych, zakładów ubezpieczeń oraz ministra właściwego do spraw rolnictwa. Spadek klimatycznego bilansu wodnego poniżej wartości określonych w załączniku do projektu rozporządzenia dla poszczególnych gatunków roślin uprawnych i gleb oznacza wystąpienie szkód spowodowanych przez suszę. W takiej sytuacji zakłady ubezpieczeń wypłacają ubezpieczonym producentom rolnym odszkodowania, a minister właściwy do spraw rolnictwa przyznaje dotacje celowe zakładom ubezpieczeń na pokrycie części odszkodowań wypłaconych producentom rolnym z tytułu szkód spowodowanych przez suszę.

2. Wpływ projektowanego rozporządzenia na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Projektowane rozporządzenie nie będzie powodowało bezpośrednio skutków finansowych dla budżetu państwa. Natomiast w związku z koniecznością funkcjonowania systemu monitorowania skutków suszy rolniczej, uwzględniającego klimatyczny bilans wodny, niezbędne jest bieżące prowadzenie systemu monitoringu tego zjawiska na terenie Polski. Szacunkowe koszty funkcjonowania tego systemu wyniosą ok. 1,8 mln zł w skali roku. Środki na funkcjonowanie systemu monitoringu suszy będą określane w ustawach budżetowych na poszczególne lata w części 32 - Rolnictwo. Ponadto, wydłużenie okresów raportowania może pośrednio wpłynąć na liczbę oraz wartość wypłacanych przez zakłady ubezpieczeń odszkodowań z tytułu suszy, a tym samym na wysokość dotacji celowej przyznawanej z budżetu państwa na pokrycie części tych odszkodowań. W 2008r. zakłady ubezpieczeń złożyły wnioski o dofinansowanie odszkodowań wypłaconych producentom rolnym z tytułu suszy na kwotę ok. 87,6 mln zł.

3. Wpływ projektowanego rozporządzenia na rynek pracy.

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie wpłynie bezpośrednio na rynek pracy.

4. Wpływ projektowanego rozporządzenia na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie będzie miało wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

5. Wpływ projektowanego rozporządzenia na sytuację i rozwój regionalny.

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie będzie miało wpływu na sytuację i rozwój regionów.

6. Konsultacje społeczne.

Projekt rozporządzenia był przedmiotem konsultacji społecznych, m.in. z Krajową Radą Izb Rolniczych, Komisją Krajową NSZZ „Solidarność”, Związkiem Zawodowym Rolników Rzeczypospolitej „SOLIDARNI”, Niezależnym Samorządnym Związkiem Zawodowym Rolników Indywidualnych „Solidarność”, Związkiem Zawodowym Centrum Narodowe Młodych Rolników,

Ogólnopolskim Porozumieniem Związków Zawodowych Rolników i Organizacji Rolniczych, NSZZ „Solidarność 80”, Ogólnopolskim Porozumieniem Związków Zawodowych, Krajowym Związkiem Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych, Federacją Branżowych Związków Producentów Rolnych, Federacją Związków Pracodawców-Dzierżawców i Właścicieli Rolnych, Związkiem Zawodowym Rolnictwa „Samoobrona”, Związkiem Zawodowym Rolników „Ojczyzna”, Związkiem Zawodowym Pracowników Rolnictwa w RP, Sekretariatem Rolnictwa Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”, Forum Związków Zawodowych oraz Krajową Radą Spółdzielczą. W ramach konsultacji nie zgłoszono uwag.

Opracowano:
w Departamencie Finansów

Akceptował:
Sekretarz Stanu

Za zgodność pod względem
prawnym i redakcyjnym